

Door Henk Jongsma

Topsport

Inleiding

Topsport – het lijkt soms of dat het belangrijkste in de wereld is. Een belangrijk tennistoernooi? Alles wordt uitgezonden. Een grote wielervedstrijd? Live op tv. Wereldkampioenschappen voetbal? (Bijna) alle wedstrijden zijn live te volgen. Olympische Spelen? Wekenlang te zien, dag en nacht. We leven mee, zeker als het om Nederlandse sporters of een Nederlandse ploeg gaat. En winnen ze? Dan hebben 'we' gewonnen. Maar kritiek is er ook. Zeker als 'we' niet winnen.

In deze lesbrief lees je twee teksten van echte sportliefhebbers. En beide aspecten komen aan bod: bewondering en kritiek.

Opzet van deze lesbrief

- Je leest tekst 1 nauwkeurig en maakt daarbij opdracht 1 en 2.
- Je bekijkt welke stijlmiddelen de schrijver gebruikt en je beoordeelt die (opdracht 3 t/m 6).
- Je beschrijft jouw favoriete sport (opdracht 7 en 8).
- Je leest de tweede tekst nauwkeurig (opdracht 9).
- Je bekijkt de stijlmiddelen die de schrijver gebruikt en beoordeelt die (opdracht 10 t/m 13).
- Je beschrijft de topsporter die jij bewondert (opdracht 14 t/m 16).
- Je doet mee aan een beeldvormende discussie (opdracht 17).

Doelgroep

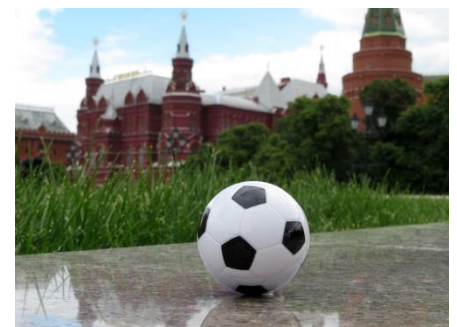
Deze lesbrief kan worden gebruikt in de klassen 4 en 5 havo en 4, 5 en 6 vwo.

Tekst 1

Stuur watjes het veld af

1 Laten we het over één ding eens zijn: voetbal is niet voor watjes. Maar vandaag doet zich in de voetballerij een verschijnsel voor dat als de pest om zich heen grijpt en goed bezig is het spel de nek om te draaien: het huilebalksyndroom.

2 Ik speel en volg al dertig jaar de voetbalsport met groot plezier, maar de aantallen infantiele aanstellerijen, in het bijzonder tijdens dit WK, vormen een steeds grotere domper op m'n gemoed. Voetbalteams beginnen zowaar op kleuterklasjes te lijken. Het kind krijgt een aai over z'n bol en onmiddellijk ligt het daar te kronkelen alsof de oren met een Damascus-lemmet zijn afgesneden. Een streling over de schenen en het begint te blèren als een zuigeling aan wie de tiet is onthouden. Een duwtje in de rug en het vliegt door de lucht, stort neer en speelt voor epilepticus terwijl de ogen wit wegdraaien.

3 De speler is niet de enige deelnemer aan deze poppenkast; de hele staf zit in het complot. Bij elke aanraking schiet de coach uit de dug-out en schreeuwt moord en brand en eist schuimbekkend een kaart. De arbiter, weifelend, geïntimideerd, angstig voor kritiek achteraf, gebaart naar de zijlijn en hup, daar komen de verzorgers al opgewonden aanhobbelen met zwaarbeladen EHBO-tassen – nog net niet met een brancard in hun kielzog. Tussendoor gluurt de huilebalk met een schuin oog naar de scheidsrechter; hopelijk is de ontsteltenis om hem heen groot genoeg. Lag hij kort tevoren nog aan de poorten van het hellevuur te kronkelen, na de hervatting zien we hem als een Lazarus uit de dood oprijzen en in sukkeldraf weer over het veld hobbelen. Een wonder waar Jezus noch Mohammed aan te pas kwam!

4 Van Neymar, Ronaldo, Suarez en Pepe (Messi als grote uitzondering) wisten we het al. Komedie is hun tweede natuur. Maar dat dit viertal intussen een groeiende schare volgelingen kent is nieuw.

5 Een groot wielrenfanaat ben ik niet, maar aan het koene karakter van deze sporters kan de huidige generatie voetballers een vette punt zuigen. Ik zag wielrenners in het prikkeldraad van weilanden belanden en daarna met bloedende armen en kuiten doorscheuren. Ik zag wielrenners hals over de kop gaan die, nadat de schouder in de kom was teruggedraaid, gauw weer op hun fiets sprongen en wegvlogen.

6 Maar laten we het bij voetbal houden – een echte mannensport, toch? Wel eens de bikkels gezien van het damesvoetbal? Als de juffers met de koppen tegen elkaar beuken lopen ze rustig door. Geen gezeik, geen getrut. Als leeuwinnen strijden ze om de eer en de winst.

7 Natuurlijk, er is tegenwoordig de VAR-registratie (Video Assistant Referee), en dan denk je dat het oog van de arbitrage niets meer ontgaat. Niets is minder waar. Het probleem met de VAR is dat in de praktijk zijn inzet te vaak onderworpen is aan willekeur. In het ene geval wordt hij wel en in het andere geval niet geraadpleegd; de richtlijnen zijn niet helder. Maar de crux is: wat zijn de consequenties als de misleiding aan het licht komt? Hoe oordeelt de scheidsrechter? In het gunstigste geval gaat de zogenaamde overtreder vrijuit en wordt het spel hervat. Dit lijkt rechtvaardig maar intussen heb je als toeschouwer er al flink de pest in; de reeks aanstellerijen verzieken chronisch het hele spel en daarmee ook het kijkplezier.

Daarom deze oproep, in naam van de schoonheid & sportiviteit van deze prachtige sport. Een oproep aan alle betrokkenen.

8 1. De speler

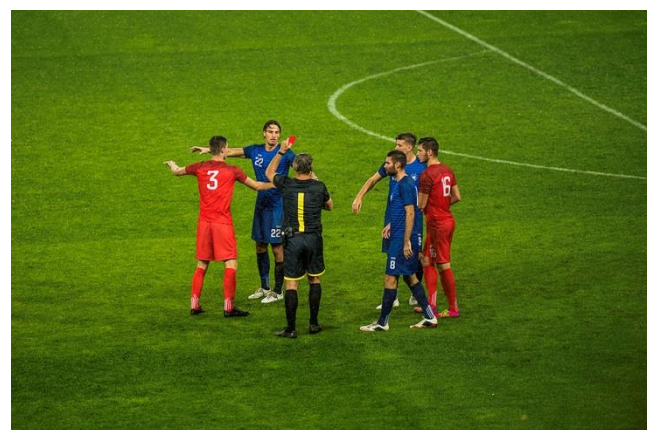
Bent u thuis ook zo'n huilebalk? Natuurlijk niet, het is erger: u speelt voor huilebalk. Maar wist u niet dat de laagste van alle schurken de dader is die zich hult in de mantel van slachtoffer? Waarom gaat u niet bloemschikken of midgetgolfen in Hollywood? Uw ingebeelde grootheid verschrompelt voor het oog van de natie in een zielig kabouterchap. Uw lafheid werpt een onuitwisbare smet op uw talent. Op uw karakter. Hoeveel miljoenen u ook casht, hoeveel cabrio's en fotomodellen u ook berijdt, hoeveel stoere tattoos u ook in de armen en benen kerft, in de annalen van de geschiedenis zult u nooit worden herinnerd als een groot sportman, maar als een laffe matennaaiër.

9 2. De trainer

In de kleedkamers bent u aan het woord en injecteert u het gif in uw spelers. U moedigt ze aan om de tegenstander kaarten aan te smeren. Op de trainingsvelden leert u ze de listen en streken om de komedie zo levensecht mogelijk op te voeren. U wilt winnen, niet door eervol en manhaftig de strijd aan te gaan, maar door uw opponent op slinkse wijze in diskrediet te brengen. In naam van 'fair play' pleegt u corruptie en degradeert u en passant het trainersvak tot een schurkenbaan. U toont zich een haatzaaiër zonder baard.

10 3. De arbiter

Waarom laat u zich toch zo vaak om de tuin leiden? U geeft een vrije trap of, erger, u trekt de kaart en geeft hem – aan de verkeerde! U hebt niet door dat het slachtoffer de ware dader is. Voor schwalbes durft u de kaart al bijna niet meer te trekken. Bent u soms geïntimideerd door divagedrag? Bent u gevoelig voor grootheidswaan en het gebrul uit de tribunes? Mijnheer de arbiter, u bent aangesteld om de rotte appels, groot of klein, uit de mand te halen. Om fictie van non-fictie te onderscheiden. In het gunstigste geval raadpleegt u de videoscheidsrechter en u concludeert: niks aan de hand. U laat doorspelen.

Maar precies hier gaat u de mist in. U laat een misselijke streek onbestraft. U voedt bij toekomstige generaties de gedachte dat misdadigheid loont. Maar gelukkig hebt u, samen met de FIFA, het medicijn in handen om korte metten te maken met het huilebalksyndroom: enkeltje kleedkamer.

Naar Mohammed Benzakour, in *NRC Handelsblad*, 7 juli 2018.

Opdracht 1

In deze tekst komen nogal wat woorden, uitdrukkingen en begrippen voor die misschien niet iedereen kent. Noteer een betekenisomschrijving. Doe dat zo dat die omschrijving:

- ook voor een brugklasser duidelijk is
- ook begrijpelijk is voor iemand die niets van sport weet

Alinea	Begrip of uitdrukking	Omschrijving
1	dat als de pest om zich heen grijpt	
	huilebalksyndroom	
2	infantiele aanstellerijen	
	een Damascus-lemmet	
	epilepticus	
3	staf	
	coach	
	dug-out	
	kaart	
	arbiter	
	geïntimideerd	
	in hun kielzog	
	de poorten van het hellevuur	
	als een Lazarus	
4	komedie	
5	wielrenfanaat	
	het koene karakter	
6	bikkels	
7	VAR-registratie	
	de crux	
	verzieken chronisch	
8	casht	
	cabrio's	
	matennaai	
9	injecteert het gif	
	opponent	
	op slinkse wijze	
	in diskrediet brengen	
	corruptie	
10	om de tuin leiden	
	schwalbe	
	divagedrag	
	de rotte appels uit de mand halen	
	fictie	
	non-fictie	

Opdracht 2

Mohammed Benzakour is een sportliefhebber.

- 1 Van welke sport houdt hij vooral?
- 2 Welke sport beoefent hij zelf?
- 3 Tegen welk verschijnsel heeft hij grote bezwaren?
- 4 Wat zijn volgens hem de gevolgen voor de sportliefhebber?
- 5 Wat verwijt hij de spelers?

- 6 Wat verwijt hij de trainer?
- 7 Wat verwijt hij de scheidsrechter?
- 8 Welke twee eisen stelt hij in ieder geval aan de sportbeoefenaren?
- 9 Vind je de titel goed bij die twee eisen passen? Leg uit waarom wel of waarom niet.

Opdracht 3

De schrijver wil, ook door zijn manier van schrijven, zijn mening duidelijk maken aan de lezer. Daarvoor gebruikt hij verschillende stijlmiddelen, zoals vergelijking, metafoor, metonymia, hyperbool, understatement, eufemisme, herhaling, ironie, woordspeling en spel met klanken.

- 1 Vul het schema in. Zet achter de woorden of uitdrukkingen welk stijlmiddel hier volgens jou is gebruikt.

Alinea	Woord of uitdrukking	Stijlmiddel
1	huilebalksyndroom	
2	infantiele aanstellerijen	
	kleuterklasjes	
	een aai over z'n bol	
	een streling over de schenen	
	blèren als een zuigeling	
	vliegt door de lucht	
3	poppenkast	
	schuimbekkend	
5	hals over de kop	
6	de juffers	
	met de koppen tegen elkaar beuken	
8	Waarom gaat u niet bloemschikken of midgetgolfen in Hollywood?	
	de annalen van de geschiedenis	
9	injecteert het gif	
	U toont zich een haatzaaier zonder baard.	
10	het medicijn	

- 2 In het schema van vraag 1 staan lang niet alle woorden of uitdrukkingen waar een stijlmiddel wordt toegepast. Zoek er zelf nog minstens vijf.

Alinea	Woord of uitdrukking	Stijlmiddel

Opdracht 4

Vorm een groep van vier personen en bespreek jullie uitwerking van opdracht 3. Probeer het samen eens te worden, ook al zijn er soms meer antwoorden mogelijk. Raadpleeg bij twijfel je docent.

Opdracht 5

Het gebruik van stijlmiddelen is natuurlijk ook een kwestie van smaak. De een zal een uitdrukking heel origineel vinden, terwijl een ander die misschien te grof, te overdreven of te gezocht vindt.

Geef van de woorden en uitdrukkingen uit opdracht 3 aan hoe je ze waardeert. Zet de woorden en uitdrukkingen die je zelf hebt toegevoegd er in het schema bij.

Alinea	Woord of uitdrukking	Waardering	Argument
1	huilebalksyndroom		
2	infantiele aanstellerijen		
	kleuterklasjes		
	een aai over z'n bol		
	een streling over de schenen		
	blèren als een zuigeling		
	vliegt door de lucht		
3	poppenkast		
	schuimbekkend		
5	hals over de kop		
6	de juffers		
	met de koppen tegen elkaar beuken		
8	Waarom gaat u niet bloemschikken of midgetgolfen in Hollywood?		
	de annalen van de geschiedenis		
9	injecteert het gif		
	U toont zich een haatzaaier zonder baard.		
10	het medicijn		

Opdracht 6

Vorm weer een groep van vier personen en vergelijk jullie uitwerking van opdracht 5. Je hoeft het nu niet eens te worden, maar je moet elkaar wel duidelijk je mening kunnen uitleggen. En misschien worden jullie het dan toch nog eens?

Opdracht 7

Benzakour heeft een favoriete sport en daaraan stelt hij bepaalde eisen. Misschien heb jij ook zo'n sport? Of zijn het er meer?

Noteer voor elke sport:

- de naam
- de belangrijkste kenmerken, zoals groep/individueel, binnen/buiten, materialen
- de belangrijkste spelregels
- (eventueel) waarom die sport zo aantrekkelijk is voor jou als deelnemer
- waarom die sport zo aantrekkelijk is voor jou als toeschouwer
- (eventueel) welke minder aardige kanten er aan deze sport zitten
- welke eisen jij stelt aan de beoefenaars van deze sport

Opdracht 8

- a Zoek een partner die de sport die jij beschreven hebt, goed kent en vraag die om commentaar en aanvullingen. Verbeter daarna je beschrijving.
- b Zoek een partner die de sport die jij beschreven hebt, niet of nauwelijks kent. Vraag die aan te geven wat in jouw beschrijving niet duidelijk is voor een buitenstaander. Gebruik die vragen en opmerkingen voor de definitieve versie van je beschrijving.

Tekst 2

De duivel in het spoor van Valverde

1 Er fietste een oude wielrenner door de hel in Oostenrijk. Het stijgingspercentage liep op tot 28%, wat voor een frisse muilezel al een opgave is, laat staan voor een 38-jarige Spanjaard die al zo lang poogt de regenboogtrui te winnen.

Alejandro Valverde is de naam. In het geelrode tenue van zijn land beklom hij de laatste berg van het wereldkampioenschap op de weg.

2 Wielrenners nemen graag een enkeltje door de hel. Overal op de wereld zijn smerige paden te vinden die het fietsen eigenlijk niet waard zijn. Te steil, te onbegaanbaar. Het wegdek bonkig en verweerd of soms in zijn geheel weggeslagen. Maar noem het de hel, in dit geval de 'Höll', en het peloton kan het niet laten.

3 Terwijl Valverde en zijn medevluchtters Michael Woods en Romain Bardet in

wandeltempo omhoog kropen, kwam Tom Dumoulin achter het drietral aan. Op het steilste stuk zwalkte hij van links naar rechts, doorgaans de manier waarmee zwaarlijvige toeristen proberen te voorkomen dat ze tijdens een zware klim van hun fiets lazeren.

4 Voor recreanten moet de kans op hartfalen tijdens de klim over de Höll ongeveer 28% zijn.

5 De liefde voor zijn sport is groot bij Valverde. Hij valt aan, vecht, valt, wint en verliest. En ja, in zijn lange carrière stond hij ook twee jaar buitenspel vanwege betrokkenheid bij het Spaanse dopingschandaal Operación Puerto. Sindsdien heeft het woord 'hel' voor Valverde een meervoudige betekenis.

6 Door zijn niet-aflatende aanvalsdrijf en vermoedelijk ook zijn hoge rennersleeftijd wordt hij door collega-renners en publiek inmiddels mild behandeld. Het flirten met doping is hem vergeven.

7 Tijdens de laatste klim verscheen nog een oude man in de hel. Het was de slechtst denkbare imitatie van de duivel: de Duitser Didi Senft (66), als altijd gekleed in een strakke rode maillot, een cape en twee hoorntjes op zijn kop. Hij is kampioen aandacht vragen en zoekt liever naar de cameraman achter op de motor dan naar renners in het peloton.

8 Met de zelfgemaakte drietand in zijn hand holde 'der Didi' achter Valverde aan en werd secondenlang door de televisieregisseur in beeld gehouden.

9 Na de vergeving van Valverdes zonde streek ik nogmaals met de hand over mijn hart: hoe zielig was het dat deze bejaarde voor een paar sponsorstuivers iedere koersdag in een vies pakje moest rondhollen?

10 De hel in Oostenrijk was gereserveerd voor de oudjes. Na het doorstaan van alle pijn op de Höll daalde Valverde af naar de finish. De duivel lag vermoedelijk in vol ornaat eenzaam op het matrasje van zijn camper uit te puffen.

11 Om te voorkomen dat het onheil zou toeslaan, begon de Spaanse renner vroeg aan zijn eindsprint en won. Hij viel in de armen van zijn verzorger. Het bovenlijf ging eerst voorover en richtte zich daarna op, met het gezicht richting de hemel. Er kwam een dierlijk geluid uit de opengesperde mond van Valverde.

12 Hoe het klonk? Duivels.

foto: Jakub Zimoch / CC BY 2.0

Naar Wilfried de Jong, in: *NRC Handelsblad*, 1 oktober 2018.

Opdracht 9

- 1 Over welk sportevenement schrijf Wilfried de Jong?
- 2 In welk land vond dat plaats?
- 3 Wat was het bijzondere aan dit parcours?
- 4 Wat is, onder meer, de beloning voor de winnaar van deze wedstrijd?
- 5 Welk schandaal kleeft aan de winnaar van deze wedstrijd?
- 6 Waarom wordt hij door het publiek mild behandeld?
- 7 Welke twee betekenissen heeft 'hel' inmiddels voor deze sporter?
- 8 Wat was de taak van de tweede oude man in de hel?
- 9 Welke zonde had De Jong hem al vergeven?
- 10 Voor wie strijkt hij nogmaals over zijn hart?
- 11 Het geluid uit de mond van Valverde klonk duivels. Waarom gebruikt De Jong dat woord hier?

Opdracht 10

- 1 Ook Wilfried de Jong gebruikt stijlmiddelen in zijn column. Welke? Vul het schema in.

Alinea	Woord of uitdrukking	Stijlmiddel
2	een enkeltje door de hel	
3	kropen	
5	stond buitenspel	
6	flirten	
7	kampioen aandacht vragen	
9	ik streek met de hand over mijn hart	
	een paar sponsorstuivers	
10	in vol ornaat	
12	duivels	

- 2 Zoek zelf nog minstens drie woorden of uitdrukkingen in deze tekst waarin duidelijk sprake is van het gebruik van een stijlmiddel.

Alinea	Woord of uitdrukking	Stijlmiddel

Opdracht 11

Vorm een groep van vier personen en bespreek jullie uitwerking van opdracht 10. Probeer het samen eens te worden, ook al zijn er soms meer antwoorden mogelijk. Raadpleeg bij twijfel je docent.

Opdracht 12

Geef van de woorden en uitdrukkingen uit opdracht 10 aan hoe je ze waardeert. Zet de woorden en uitdrukkingen die je zelf hebt toegevoegd er in het schema bij.

Alinea	Woord of uitdrukking	Mijn waardering	Argument
2	een enkeltje door de hel		
3	kropen		
5	stond buitenspel		
6	flirten		
7	kampioen aandacht vragen		
9	ik streek met de hand over mijn hart		
	een paar sponsorstuivers		
10	in vol ornaat		
12	duivels		

Opdracht 13

Vorm weer een groep van vier personen en vergelijk jullie uitwerking van opdracht 12. Je hoeft het nu niet eens te worden, maar je moet elkaar wel duidelijk je mening kunnen uitleggen. En misschien worden jullie het dan toch nog eens?

Opdracht 14

Wilfried de Jong bewondert in deze column niet zozeer een bepaalde sport, maar meer een sporter of een sportevenement.

- 1 Welke eigenschappen van deze sporter bewondert hij?
- 2 Op welke eigenschappen van deze sporter heeft of had hij kritiek?
- 3 Wat is voor hem het boeiende aan dit sportevenement?
- 4 Wat zou er volgens hem bij dit evenement kunnen worden weggelaten of anders kunnen worden georganiseerd?

Opdracht 15

De Jong bewondert deze sporter, ondanks zijn tekortkomingen. Welke topsporter bewonder jij?

Noteer

- de naam van de sporter
- de sport die hij of zij beoefent
- zijn of haar belangrijkste prestaties
- de belangrijkste eigenschappen die je in deze sporter bewondert
- voorbeelden waarin deze eigenschappen duidelijk zichtbaar zijn
- prestaties die jij zelf hebt bijgewoond (live of via een verslag)

Opdracht 16

- 1 Zoek een partner die de sporter die jij beschreven hebt, goed kent en vraag die om commentaar en aanvullingen. Verbeter daarna je beschrijving.
- 2 Zoek een partner die de sporter die jij beschreven hebt, niet of nauwelijks kent. Vraag hem of haar aan te geven wat in jouw beschrijving niet duidelijk is voor een buitenstaander. Gebruik die vragen en opmerkingen voor de definitieve versie van je beschrijving.

Discussie

Opdracht 17

Mohammed Benzakour (tekst 1) en Wilfried de Jong (tekst 2) zijn beiden sportliefhebbers. Beiden laten duidelijk merken wat zij van topsporters verwachten en wat zij in hen bewonderen. Maar allebei noemen ze ook negatieve of minder aantrekkelijke kanten van topsport.

Jullie gaan discussiëren over topsport.

Het gaat om een beeldvormende discussie. Jullie hoeven dus geen oplossingen te bedenken voor een probleem, maar moeten een zo volledig mogelijk beeld schetsen van het onderwerp. Iedereen kan zaken aanvoeren die volgens hem of haar het beeld completer te maken. De andere deelnemers beoordelen of die bijdrage iets toevoegt, of dat die misschien helemaal niet bij het onderwerp past.

De argumenten die in deze discussie worden gebruikt, kunnen heel persoonlijk zijn. Het gaat er in deze discussie daarom niet om de anderen te overtuigen, maar om je mening zo te beargumenteren dat die voor de anderen acceptabel is.

Zo voer je de discussie

- 1 Vorm een groep van zes personen.
- 2 Kies een van die zes als discussieleider. De discussieleider heeft zelf geen inbreng.
- 3 De discussieleider stelt het eerste deelonderwerp aan de orde: *Wat is het aantrekkelijke van topsport?*
- 4 De discussieleider vraagt elke deelnemer om een eerste inbreng.
- 5 Na elke bijdrage mogen de andere deelnemers om verduidelijking vragen.
- 6 Nadat iedereen een bijdrage heeft geleverd, kunnen de deelnemers aangeven of zij de inbreng van de anderen passend vinden. Let op: De argumenten die daarbij worden uitgewisseld, kunnen heel persoonlijk zijn. Het gaat er dus niet om de anderen te overtuigen.
- 7 Na deze eerste ronde geeft de discussieleider een korte samenvatting: *Dit is volgens ons het aantrekkelijke van topsport.*
- 8 De discussieleider vraagt de deelnemers of die samenvatting correct is.
- 9 In een tweede ronde vraagt de discussieleider elke deelnemer de minder goede kanten, misschien zelfs de uitwassen, van topsport te noemen.
- 10 Ook nu mogen de deelnemers elkaar, na elke bijdrage, om verduidelijking vragen.
- 11 De discussieleider geeft, als iedere deelnemer zijn of haar bijdrage heeft geleverd, de gelegenheid op de bijdragen van de anderen te reageren. Ook nu gaat het niet zozeer om overtuigen, maar wel om aannemelijk maken.
- 12 De discussieleider geeft een samenvatting waarin ook de eventuele meningsverschillen voorkomen.
- 13 De discussieleider vraagt of deze samenvatting correct is en sluit daarna de discussie.

